સૂરત જીલ્લાની ભૂગોળ.

ગુજરાતી બીજા ધોરણને
માટે
નવા સુધારેલા નિયમ પ્રમાણે.
ચાલુનાણા તથા તોલની ધાતો
અને
નવા નિયમ પ્રમાણે સ્ટાંડર્ડ મુજબ ડિકટેશનને
માટે ઉપજાવી કાઢેલા શબ્દોના સંગ્રહ સાથે.

બનાવનાર-
ત્રીભોવનદાસ ગોપાળદાસ બુકસેલર

સુરત મધે.
સીટી સેંટ્રલ પ્રેસમાં ત્રીભોવનદાસ ગોપાળદાસે
ચકલાના પુલની નવી સડક ઉપર છાપી.
સંવત ૧૯૩૪ —— સને ૧૮૭૮.
કિમત દોઢ આનો.

દિશાઓ

સ—છોકરાઓ બોલો તો દિશાઓ કેટલી છે ?

જ—દિશાઓ ચાર છે; ઉત્તર દક્ષિણ, પૂર્વ, ને પશ્ચીમ.

સ—દિશાઓ કેમ પારખવી તે તમે જાણો છો ?

જ—હાજી, સૂરજ ઊપરથી સૂરજ ન દેખાતો હોય તો ધ્રુવના તારા ઉપરથી; અને તે તારો પણ નહીં દેખાતો હોય તો વાહાણના હોકા યંત્રથી. એ યંત્રને એક સોય હોય છે તે હમેશા ઉત્તર તરફ રહે છે ને ધ્રુવનો તારો પણ ઉત્તરેજ ઉગે છે

સ—પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશા કેમ જાણવી ?

જ—જેણી ગમ રોજ સૂરજ ઊગતો હોય તે પૂર્વ દિશા અને રોજ સાંજે સૂરજ આથમતો હોય તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી.

સ—ત્યારે ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશા કેમ જણાએ ?

જ—આપણે પૂર્વ દીશા તરફ મોં કરીને ઊભા રહીએ તો જેણી ગમ આપણો ડાબો હાથ આવે તે ઊત્તર, અને જેણી ગમ જમણો હાથ આવે તે દક્ષિણ દિશા.

સ—ત્યારે નકશા સામો ટાંગ્યો તેની ચારે દિશા કેમ જણાય છે ?

જ—નકશા સામા ચત્તો સીધો મૂક્યો તો જે ઊપલો ભાગ આવે તે ઊત્તર દિશા, નીચલો ભાગ લબડતો રહ્યો તે દક્ષિણ દિશા. નકશા સામા ઉભા ને જેણીગમ જમણો હાથ આવે તે પૂર્વ દિશા, ને જેણી ગમ ડાબો હાથ આવે તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી.

(ભુગોળની વ્યાખ્યા)

સ—છોકરાઓ તમે નકશા જોયો છે. નકશા એટલે શું ?

જ—હાજી, નકસો એટલે આખી પૃથ્વી કે તેનો કોઇક ભાગ કે દેશ કે શેહેર વગેરેનો ચિત્રથી જે નમુનો કાઢેલો તે.

સ—સીમાડો. સડક, અને રેલવે એટલે શું ?

જ—સીમાડો એટલે સીમા અથવા હદ. સડક એટલે કાચો બાંધેલો રસ્તો. અને રેલવે એટલે લોઢાની સડકનો પાકો બાંધેલો રસ્તો.

સ—ગામ એટલે શું ?

જ—જયાં થોડાંક જથા બંધ ઘરની વસ્તી હોય તે.

સ—ત્યારે ગામડું કોને કહીએ ?

જ—જયાં ઘણુંજ થોડાં ઝુપડાં જેવા ઘરની વસ્તી હોય તે.

સ—કસબો કોને કહીએ ?

જ—પ્રગણાનું જે સોથી મોટું ગામ તેને કસબો કહે છે.

સ—શેહેર કોને કહીએ?

જ—જયાં મોટાં મોટાં છોબંધ ને ઘણાં હારબંધ ઘરો બાંધેલા હોય અને સારાં સારાં ચોટાં તથા બજાર હોય, અને તેમાં ઘણાં પરાં ને ફળીઆં હોય તે શેહેર.

સ—પ્રગણુ એટલે શું ?

જ—જેમાં મોટાં અને નાના નાના ગામો ઘણા આવેલાં હોય તે.

સ—ત્યારે તાલુકો એટલે શું ?

જ—તાલુકો એટલે મોહાલ, અથવા જે પરગણું કરીને કેહેવાયછે તે.

સ—જીલ્લો એટલે શું

જ—જીલ્લો એટલે જે ઘણા એક પ્રગણાં અથવા તાલુકા મળીને થયલો તે.

સ—નદી કોને કહીએ?

જ—જે પાણીનો પ્રવાહ પર્વતમાંથી અથવા સરોવરમાંથી નીકળીને ઢળતી જગામાં થઇને સમુદ્રને મળેછે તે.

સ—નદીનું મૂળ અને મુખ તે શું?

જ—જે પર્વત કે સરોવરમાંથી નદી નીકળેછે તે ઠેકાણાને મૂળ અને જ્યાં નદી દરીઆને મળેછે તે ઠેકાણાને મુખ કેહેછે.

સ—ત્યારે ખાડી કોને કેહેછે?

જ—દરીઆને મળવાની આગમજ ભરતીનું પાણી માંહે આવે એવું નદીનું મુખ જે પોહોળું થાયછે તેને ખાડી કેહેછે.

સ—દરીઓ કોને કેહેછે?

જ—માહાસાગર કરતાં જે નાનો પાણીનો ભાગ તે.

સ—તળાવ કોને કેહેછે?

જ—તળાવ એટલે નાનું સરોવર. અથવા જે નાનો પાણીનો ભાગ ચોતરફ જમીનથી વીંટાયલો છે.

સ—બેટ કોને કહીએ?

જ—ચોતરફ ફરતું પાણી, ને વચમાં જે જમીનનો ભાગ તે બેટ.

સ—બંદર એટલે શું?

જ—નદી કે દરીઆ કાંઠે વેપારના મથકનું જે શેહેર અથવા કસબો આવેલો તે બંદર.

સ—ડુંગર, પાહાડ, અને પર્વત એટલે શું?

જ—જમીન ઉપર જે ઘણા ઊંચા ટેકરા હોય તે ડુંગર; એવા એવા ઘણા ડુંગર સાથે જોડાઇને પૃથ્વીની સપાટીથી ઘણા ઊંચા ગયલા તે પાહાડ; અને એવા એવા ઊંચા પાહડ જોડાઇને સાથે લાંબા પથરાયલા તેને પર્વત કહે છે.

સૂરત જીલ્લો.

સ—છોકરાઓ બોલો સૂરત જીલ્લો ક્યાં આવ્યો છે ?

જ—સૂરત જીલ્લો એ ગુજરાત પ્રાંતમાં બધા જીલ્લા કરતાં છેક દક્ષિણે આવેલો છે

સ—સૂરત જીલ્લાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે ?

જ—ઉત્તરે કીમ નદી તથા ભરૂચ જીલ્લો; દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી, તથા થાણા જીલ્લો; પૂર્વે વડોદરા તથા રાજપીપળાનું સંસ્થાન, ને ગાયકવાડ, વાંસદા, તથા ધરમપોરના રાજાનો મુલક; પશ્ચિમે ખંભાતનું અખાત, તથા આરબી સમુદ્ર છે.

સ—સૂરત જીલ્લામાં નદીઓ તથા ખાડીઓ કઈ કઈ આવી છે તે બોલો, અને તે દરએક પર કયા કયા કસબા તથા ગામો આવેલાં છે તેના પણ નામ દો ?

જ—કીમ નદી ઉપર—ઇલાવ, કોદરા.

સીના નદી ઉપર—ભગવા, ઓરપાડ.

તેના ખાડી—વારવા, તેના, ઇચ્છાપોર.

તાપી નદી—સુરત, રાંદેર, વરીઆવ, ચોરા કઠોર, કામરેજ, બહુધાન, કડોદ, માંડવી

મીંઢોલા નદી—મરોલી, બારડોલી ને વીઆરા.

પુરણા નદી,—જલાલપોર, નવસારી, મહુવા, વાલોડ, બુહારી, અંતાપોર.

અંબીકા નદી—બીલીમોરા, કછોલી, ઉનાઇ.

કાવેરી નદી—ચીખલી.

ઔરંગા નદી—વલસાડ.

પાર નદી—ભગોદ. હરીઆ, ઉમરસાડી ખાલદા, પારડી, પરીઆલી અથવા કોથલ ખાડી—પલસાણા.

કોલક નદી—કોલક, બગવાડા. ઉકવાડા,

દમણગંગા નદી—દમણ.

સ—સૂરત જીલ્લામાં સૌથી મોટી નદી કઇ, ને તે કયાંથી નીકળી ને કોને મળે છે?

જ—સૌથી મોટી નદી તાપી. તે સાતપુડાના પાહાડમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે, કીમ નદી એથી ઘણી નાની છે પણ ચોમાસામાં એમાં ઘણું પુર આવે છે તે રાજપીંપળામાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે

સ—સૂરત જીલ્લામાં ડુંગરો કયા કયા આવ્યા છે?

જ—એમાં એક મોટો ડુંગર વલસાડ પ્રગણામાં પારનેરાનો છે ને શીવાય બીજા જાણવા લાયક એ જીલ્લામાં ડુંગરો નથી.

સ—સૂરત જીલ્લામાં રેલવે કયા કયા પ્રગણામાં આવ્યો છે?

જ—ઓરપાડ, ચોર્યાસી, જલાલપોર, વલસાડ. ને પારનેરા.

સ—એ જીલ્લામાં આગ ગાડીના રેલવેના સ્ટેશનો કયાં કયાં આવ્યા છે?

જ—એ જીલ્લામાં મોટા સ્ટેશનો ગાયકવાડી ગામના મળી કુલ ૧૫ છે, તેનાં નામ; કીમ, સાયન, અમરોલી. સૂરત, સચીન, મરોલી, નવસારી, અમલસાડ, બીલીમોરા, ડુંગરી, વલસાડ, દુંગરીઆ, પારડી, ઉદવાડા ને વાપી.

સ—સુરત જીલ્લામાં વસ્તી કેટલા માણસની છે

જ—ગાયકવાડી ગામ શીવાયે એ જીલ્લાની વસ્તી ૭૩૦૯૩૬ માણસની છે.

સ—એ જીલ્લામાં પારસી લોકોની વસ્તી ઘણી ખરી કયા કયા ગામો તથા કસબામાં છે ?

જ—ઓરા, સુંહાલી, ભાઠા, અડાજણ, રાંદેર, સુરત, નવસારી, ગણદેવી, બીલીમોરા, વલસાડ. ને ઉદવાડા.

સ—સુરત જીલ્લામાં મોટા ગાયકવાડી કસબા તથા મહાલો કયા આવ્યા છે ?

જ—વસ્તારી. ગલા, વરીઆવ, કામરેજ, ડીંબા. બલેશ્વર, મરોલી. તેલાગ, મહુવા, નવસારી, ગણદેવી, બીલીમોરા, અનાવળ. આંતાપુર, વલવાડા, વીઆરા વગેરે.

સ—સુરત જીલ્લામાં ગાયકવાડી શીવાય બીજાં દેશી રાજપો કયાં કયાં અને કયાં આવ્યાં છે,

જ—સચીન સંસ્થાન ચોર્યાસી પ્રગણાની હદમાં, વાંસદા સંસ્થાન ચીખલી પ્રગણાની પુર્વ, ને ધરમપોર સંસ્થાન વલસાડ પ્રગણાની પુર્વ છે.

સ—સુરત જીલ્લાના કયા કયા ગામોમાં જાત્રા ભરાય છે ?

જ—સરસ, મોરા, ફુલપાડા, કતારગામ, બહુધાન, દેવકી ઉનાઈ, ઉદવાડા, ને કુંતા.

સ—સુરત જીલ્લામાં મીઠ બંદરો કયા કયા ગામોમાં આવેલા છે !

જ—એ જીલ્લામાં મીઠ બંદર કુંદીઆણા; જીઆવ બુડીઆ, પનાર છરવાડા વગેરે ગામોમાં આવેલાં છે. પણ છરવાડા શીવાય

તે બધાને હાલમાં બંધ કીધા છે.

સ—સુરત જીલ્લામાં બંદરની માફક કયા કયા ગાંમો વેપારને સારૂં કામમાં આવે છે?

જ—બગવા, દાંડી, રાંદેર, સૂરત, બલસાડ, ઉમરસાડી, કોલક, ને દમણ.

સ—સુરત જીલ્લામાં અંગ્રેજી નિશાળો કયાં કયાં આવી છે?

જ—સૂરત, નવસારી, ગણદેવી, ને વલસાડ.

સ—સુરત જીલ્લામાં મુખ્ય પાક શાનો થાય છે?

જ—ડાંગર, કપાસ, જુવાર, ઘઉં, બાજરી, ને શેરડી.

સ—સુરત જીલ્લામાં કેટલાં પ્રગણાં આવ્યાં છે તેના નામ દો?

જ—આઠ પ્રગણા છે, તેમના નામ નીચે મુજબ.

૧ ઓરપાડ. ૩ માંડવી. ૫ જલાલપોર. ૭ વલસાડ.
૨ ચોર્યાસી. ૪ બારડોલી. ૬ ચીખલી. ૮ પારડી.

સ—સુરત જીલ્લામાં સૌથી ઉત્તરે કયું પ્રગણું આવ્યું છે,

જ—ઓરપાડ પ્રગણું

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની આસપાસ શું શું આવેલું છે?

જ—ઉત્તરે કીમ નદી, તથા અંકલેશ્વર પ્રગણું; પૂર્વે ગાયકવાડી ગાબા તથા તેની પેલી પાર માંડવી પ્રગણું; દક્ષિણે તાપી નદી તથા ચોરાસી પ્રગણું; ને પશ્ચિમ ખંભાતનું અખાત છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી છે?

જ—એમાં ઉત્તરે કીમ નદી, દક્ષિણે તાપી નદી, ત્રીજી સેના નદી ઓરપાડ આગળ, ને ચોથી તેના ખાડી ઇચ્છાપોર ગામ આગળ છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણામાં મુખ્ય કસબા કયા કયા આવ્યા છે ?

જ—ઓરપાડને કુડસદ.

સ—ઓરપાડ કસબામાં કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમાં કોણ કોણ રહે છે, ને જાણવા લાયક બીજું તેમાં શું છે ?

જ—એ કસબામાં આસરે ૪૦૦૧ માણસની વસ્તી છે ને તેમાં સબારડીનેટ જડજ, મામલતદાર તથા ફોજદાર રહે છે, તથા એક મોટી તાલુકા સ્કુલ, પુસ્તકશાળા, પોસ્ટ આફીસ તથા એક મોટું જોવા લાયક તળાવ પણ છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણાના મોટા ગામના નામ દો ?

જ—ભગવા, દાંડી, સરસ, કુંદીઆણા, મોરા, સુહાલી, ઇચ્છાપોર, અડાજણ, કોસાડ, અમરોલી, ને વરાછા.

સ—એ પ્રગણાના સરસ ને મોરા ગામ શાને વાસ્તે નામીચાં છે?

જ—સરસ ગામમાં સિદ્ધનાથ મહાદેવનું મોટું દેરૂં છે તેથી ત્યાં વરસો વરસ માગસર સુદ અગીઆરસે જાત્રા ભરાય છે, તેમજ મોરા ગામમાં એક મોટો કુવો છે તેથી ત્યાં વરસો વરસ માગસર વદ ચઉદસે જાત્રા ભરાય છે, તેથી એ બંનો ગામ નામીચા છે.

સ—ઓરપાડ પ્રગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયા આવ્યા છે.

જ—ત્રણ છે; કીમ (જુન બંગલો) સાયન ને અમરોલી.

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની મુખ્ય પેદાશ શું થાય છે ?

જ—જુવાર, ઘઊં, ને રૂ.

ચોર્યાસી

સ—ઓરપાડ પ્રગણાની દખિણે જતાં કયું પ્રગણું આવે ?

જ—ચોર્યાસી પ્રગણું.

સ—ચોર્યાસી પ્રગણાનું નામ શા ઉપરથી પડેલું છે?

જ—એ પ્રગણામાં અસલ ૮૪ ગામ હતા તે ઉપરથી; હાલ તો એ માંના કેટલા ગામ ગાયકવાડ તથા નવાબી ગામમાં જુદાં પાડેલાં છે, તેથી ફકત ૬૪ ગામ એમાં હાલ છે.

સ—ચોર્યાસી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવેલું છે?

જ—ઉત્તરે તાપી નદી તના ઓરપાડ પ્રગણું; પૂર્વ ગાયકવાડી બલેસર તથા ગાયકવાડી મરોલી પ્રગણું; ને પશ્ચિમે ખંભાતનું અખાત તથા ઓરપાડ પ્રગણું.

સ—ચોર્યાસી પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી?

જ—એમાં તાપી ને મીંઢોળા એ બે નદી છે; તાપી નદી ઉત્તરે ને મીંઢોળા નદી દક્ષિણે છે.

સ—ચોર્યાસી પ્રગણાનું મુખ્ય શેહેર કયું, ને તેમાં કેટલા માણસની વસ્તી છે?

જ—મુખ્ય શેહેર સૂરત. તેમાં ૧,૦૭,૧૪૯ માણસની વસ્તી છે ને બીજું નાનું શેહેર રાંદેર તેમાં આસરે ૧૦૨૮૦ માણસની વસ્તી છે.

સ—સૂરત શેહેરનું નામ શા ઉપરથી પડ્યું?

જ—કોઇ સૂરતા નામની સ્ત્રી ઉપરથી પડયું.

સ—સુરત શેહેર આગળ કેવી હાલતમાં હતું, અને ત્યાર પછી તેને ધોકો કેમ પોહોંચ્યો?

જ—એ શેહેર આગળ ઘણું મોટું પૈસા વાળું હતું. એમાં વેપાર ઘણો સારો ચાલતો, અને પૈસાદાર લોકો બહુ રહેતા હતા.

પણ સંવત ૧૮૭૮ની મોટી રેલ, તથા સંવત ૧૮૯૩ની મોટી આગ તથા રેલથી એ શેહેરને ઘણું નુકશાન પોહોંચ્યું છે ને ત્યાર પછી એ પડતી હાલતમાં આવ્યું છે.

સ—સૂરત શેહેરમાં અંગ્રેજ સરકારે કયારે કોઠી ઘાલી ?

જ— સને ૧૬૧૨માં.

સ—સૂરત શેહેરમાં દીવાની તથા ફોજદારી કામનાં કયા કયાં અધિકારીઓ રહે છે ?

જ—નાજર, પેહેલા ને બીજા વર્ગના સબાર્ડીનેટ જડજ, સ્માલ કાજ કોરટના જડજ, આસિસ્ટંટ જડજ, જડજ સાહેબ. ફોજદાર, મામલતદાર, પોલીસ સુપ્રિનટેન્ડેન્ટ, હજુર ડીપુટી કલેકટર, ડીસ્ટ્રીકટ ડીપુટી કલેકટર; આસિસ્ટંટ કલેકટર, અને કલેકટર સાહેબ રહે છે.

સ—ઉપલા અધિકારીઓ શિવાય એમાં બીજી કંઇ કંઇ સરકારી આફીસો છે. તથા એમાં વેપારનાં કયાં કયાં કારખાનાં છે ?

જ—મ્યુનીસીપાલીટી આફીસ, એકસીકયુટીવ એનજીનીઅરની આફીસ, મોટી પોસ્ટ આફીસ, તાર આફીસ, અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી મોટી નિશાળો, ગુજરાત સરવે આફીસ, દીવાની ફોજદારી જેલ, ફુરજો, હોસ્પિટલ અથવા દવાખાનાં, છાપખાનાં ધરમશાળા વગેરે મુકામો તથા આફીસો છે; તે શિવાય સંચાના સુતરથી કાપડ વણવાનાં બે મોટાં કારખાનાં છે, અને એક કાગળ બનાવવાનું કારખાનું છે.

સ—સૂરતની સ્માલ કાજ કોરટમાં કેવી રીતના મુકરદમા સૂકવાય છે ?

જ—જંગમ મિલકતને લગતા, રૂપિઆ ૧થી તે પાચસો સુધીના.

સ—સૂરત શેહેરનો મોટો કીલ્લો ક્યાં આવેલો છે, ને તેમાં સરકારી કઈ કઈ કચેરી તથા આફીસો આવેલી છે?

જ—તાપી નદી આગળ ડકાની પાસે; તેમાં ફોજદાર, મામલતદાર ડીપુટી, કલેક્ટર વગેરેની કચેરી, તથા તે શિવાય તીજોરીની રેજીષ્ટરની, હેડ એકાઉનટંટની, સીટી મેજીસ્ટ્રેટની અને બીજી આફીસો છે.

સ—રાંદેરમાં કયા કયા અમલદાર રહે છે, તથા તેમાં બીજું જોવા લાયક શું શું છે?

જ—એમાં એક ફોજદાર રહે છે, તથા પોષ્ટ આફીસ, સરકારી ગુજરાતી અને ઉર્દુ નિશાળો, કન્યાશાળા, દવાખાનું, શેહેર સુધરાઈ ખાતું, ધર્મશાળા વગેરે બીજી જગાઓ છે.

સ—ચોર્યાશી પરગણામાં મોટાં ગામો કયાં આવ્યાં છે?

જ—કતારગામ, ભાઠા, ઉમરા, કુંભારીઆ.

સ—ચોર્યાશી પરગણાનાં કયા ગામોમાં જાત્રા ભરાય છે?

જ—કતારગામ, ફુલપાડા, ને ભીમપોર (નવાગામનું) એ ત્રણ ગામોમાં હર વરસ જાત્રા તથા મેળા ભરાય છે. તેમજ સૂરતમાં એક મોટું બાળકૃષ્ણજીનું મંદીર, તથા સ્વામીનારાયણનું મંદીર છે તેથી ત્યાં પણ બહારના ઘણા લોકો જાત્રા સારૂ આવે છે.

સ—એ પરગણામાં મીઠ બંદર કયા ગામમાં આવ્યું છે, ને ત્યાં કોણ રહે છે.

જ—મીઠ બંદર જીઆવ બુડીઆમાં છે. ત્યાં એક સર કારકુન રહે છે.

સ—ચોર્યાશી પરગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયાં આવ્યાં છે?

જ—સૂરત અને સચીન, ને બીજું મરોલીનું સ્ટેશન છે તે એ પરગણાની દક્ષિણે ગાયકવાડીમાં આવ્યું છે.

સ—ચોર્યાશી પ્રગણામાં સચીનના નવાબનાં કેટલાં ગામો છે ?

જ—૧૭ ગામ; તેમાં મુખ્ય ઉંભરું, પુના, ગભીઆર, ડુમસ, ઉન, ભીમપોર, સચીન, વગટાણું, લાછપોર, કનસાડ વગેરે છે,

સ—એ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે ?

જ—જુવાર, અને રૂ.

માંડવી

સ—ચોર્યાશી પ્રગણાની ઇશાન દીશા તરફ જતાં કયું પ્રગણું આવે છે ?

જ—માંડવી પ્રગણું,

સ—માંડવી પ્રગણાની ચારે દીશાએ શું શું આવેલું છે ?

જ—ઉત્તરે ગાયકવાડી વલ્વાડ પ્રગણું; પૂર્વે રાજપીપળાનું સંસ્થાન; દક્ષિણે તાપી નદી ને બારડોલી પ્રગણું; પશ્ચિમે ગાલા તથા કામરેજ ગાયકવાડી પ્રગણું; ને અંગ્રેજી ઓરપાડ પ્રગણું.

સ—માંડવીમાં પેહેલા કયા રાજા રેહેતા હતા, ને તેવારે એ પર રાજ કોણ ચલાવતું હતું ?

જ—એમાં ચારસેં વરસ પેહેલાં ભીલ રાજા રેહેતા હતા, તેવારે ઉદેપુરથી રજપૂત રાજા આવેલા તે રાજ કરતા હતા.

સ—માંડવી પ્રગણામાં અંગ્રેજ સરકારની જપ્તી કયારે બેઠી; અને હાલ તે કાયમ છે કે નહીં ?

જ—એપર સંવત ૧૮૯૮ માં અંગ્રેજ સરકારની જપ્તી બેઠી પણ હાલ તે બીલકુલ ખાલસા થઇ ગયું છે.

સ—માંડવી પ્રગણાના કેટલા ભાગ કીધા છે ?

જ—સાત; માંડવી, બહુધાન, પાતળ, દેવઘર, દરવાજા, હવેલી, ને બારગામ.

સ—એ પરગણામાં ડુંગરા ક્યાં ક્યાં આવ્યા છે ?

જ—એ પરગણામાં ઘણું ડુંગરા દેવગઢ ટપ્પામાં આવ્યા છે, ને કેટલા એક પાતળ ટપ્પામાં આવ્યા છે.

સ—માંડવી પરગણામાં નદીઓ કઈ કઈ આવી છે ?

જ—તાપી નદી દક્ષિણે, ને બીજી વડીસી નદી છે તે તાપી નદીને વરેલી ગામ આગળ મળે છે.

સ—માંડવી પરગણામાં મોટાં કસબા તથા ગામો ક્યાં આવ્યાં છે ?

જ—મોટા કસબા માંડવી તથા બીજો તડકેશ્વર; એ સિવાય બહુધાન ને ઘંટોળી મોટાં ગામો છે.

સ—માંડવી કસબામાં કેટલાં માણસની વસ્તી છે, ને તેમાં જાણવા લાયક બીજું શું શું છે ?

જ—એમાં ૪૨૯૯ માણસની વસ્તી છે, ને ત્યાં એક મામલતદાર તથા ફોજદાર રહે છે, તથા એક મોટી તાલુકા સ્કુલ; પુસ્તકશાળા, પોષ્ટ ઓફીસ, ને શેહેર સુધરાઈ ખાતું છે.

સ—એ પરગણાનું બહુધાન ગામ શાને વાસ્તે નામીચું છે ?

જ—એમાં એક મહાદેવનું, તથા એને સામે પાર ગળતેશ્વર મહાદેવનું મોટું દેરું છે, ત્યાં બાર બાર વરસે ગોદાવરીની જાત્રા મોટી જાત્રા ભરાય છે તેવારે હજારો લોક ભેગું થાય છે.

સ—માંડવી પરગણાનું પાણી કેવું છે ને એમાં ઘણા ખરા ક્યા લોકોની વસ્તી છે ?

જ—સુરત જીલ્લામાં સૌથી એ પરગણાનું પાણી ઘણું ખરાબ છે;

એમાં દુબળા, નરડા, ચોધરા વગેરે લોકોની વસ્તી ઘણી છે.

સ---માંડવી પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે?

જ---જુવાર, કોદરા, દીવેલી. ડાંગર તથા મગ.

બારડોલી

સ---માંડવીથી દક્ષિણ તરફ જતાં કયું પ્રગણું આવે છે?

જ---બારડોલી પ્રગણું;

સ---બારડોલી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે?

જ---ઉત્તરે તાપી નદી તથા માંડવી પ્રગણું; પૂર્વે ગાયકવાડનું રાજ્ય; દક્ષિણે ગાયકવાડી મહુવા, વલવાડા. તથા અનાવીલ પ્રગણાં; ને પશ્ચિમે ગાયકવાડી કામરેજ, બલેશ્વર તથા તેલાગ પ્રગણાના ગામો.

સ---બારડોલી પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી છે?

જ---એમાં તાપી નદી ઉત્તરે છે, મધ્યે મીંઢોળા નદી, ને દક્ષિણે પુર્ણા નદી છે.

સ---બારડોલી પ્રગણામાં મોટા મોટા કસબા કયા આવ્યા છે?

જ---બારડોલી, કડોદ, મોતા વાલોડ, વાંકાનેર, ને સરભોણ.

સ---બારડોલી કસબામાં કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમાં કોણ રહે છે, તથા તેમાં બીજું શું શું છે?

જ---બારડોલી કસબામાં ૪૨૨૮ માણસની વસ્તી છે. તે મામલતદાર તથા એક ફોજદાર રહે છે. તેમજ એક મોટી તાલુકા સ્કુલ તથા પોસ્ટ આફીસ પણ એમાં છે.

સ---બારડોલી પ્રગણાના બીજા કયા કયા કસબામાં મોટી મોટી નિશાળો છે?

જ—કડોદ, મોતા, વાલોડ, બુહારી, વાંકાનેર ને સરભોણ.

સ—બારડોલી કસબો કયાં આવેલો છે?

જ—બારડોલી કસબો મીંઢોળા નદી ઉપર, ગાયકવાડી બલેશ્વર પ્રગણાની હદમાં આવેલો છે,

સ—બારડોલી પ્રગણામાં મોટાં ગામો કયા આવ્યાં છે?

જ—વગાડ, દેગામ. બુહારી, ને કસવાવ.વગેરે.

સ—બારડોલી પ્રગણામાં વાલોડના પાણી કેવા છે, ને તેમાં શુ શું છે?

જ—વાલોડના પાણી ઘણા ખરાબ છે, માંડવી પ્રગણાના જેવાં વાલોડમાં એક માહાલકરી ને ફોજદાર રહે છે તથા એક પોષ્ટ આફીસ પણ છે.

સ—બારડોલીમાં જ્યારે મામલતદારનું થાણું છે, ત્યારે વાલોડમાં જુદો મહાલકરી રાખવાનું કારણ શું?

જ—બારડોલી પ્રગણું ઘણું મોટું આડફાટું આવ્યું છે, તેથી એની તાબેના દુરના ગામડાં વાળાને બારડોલી આવતાં ઘણી મુસીબત પડે. તેથી વાલોડ ને બારડોલીને પેટા માહાલ કરી ત્યાં એક માહાલ કરી નીમ્યો છે.

સ—બારડોલી પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે?

જ—ડાંગર. જુવાર, કોદરા, કપાસ. તથા શેરડી વગેરે.

જલાલપોર,

સ—બારડોલી પ્રગણાની નૈરૂત્ય દિશા તરફ કયું પરગણું આવ્યું છે?

જ—જલાલપોર પ્રગણું.

સ—જલાલપોર પ્રગણાની ચતુરસીમાં શોશો?

જ—ઉત્તરે પૂરણા નદી, ને ગાયકવાડી મરોલી તથા તેલાડા પ્રગણું

પૂર્વે ઓલપાડ પ્રગણું, ને ગાયકવાડી મહુવા તથા વલસાડાં પ્ર ગણું; દક્ષિણે અંબીકા નદી. તથા ગાયકવાડી ગણદેવી પ્રગ ણું; ને પશ્ચિમે દરિઆે આવ્યો છે.

સ---જલાલપોર પ્રગણામાં નદીઓ કઈ કઈ આવી છે ?

જ----ઉત્તરે પૂરણા નદી, ને દક્ષિણે અંબીકા નદી, વળી ત્રીજી કના ઇ કરીને નાની નદી એ પ્રગણાની વચમાં આવી છે.

સ----એ પ્રગણામાં મોટા કસબા કયા આવ્યા છે ?

જ—કાળીઆવાડી, તથા જલાલપોર.

સ—જલાલપોરમાં જાણવા લાયક શું શું છે ?

જ—જલાલપોરમાં મામલતદારનું થાણું ફોજદાર તથા એક મોટી નિશાળ, ને પોસ્ટ આફીસ છે.

સ—જલાલપોર પ્રગણામાં મોટા મોટા ગામો કયા આવ્યાં છે.

જ—મરોલી, અબ્રામા, અમલસાડ, કછોલી, આટ, બોરસાડ, અં બરગામ, ને સીસોદ્રા.

સ—એ પ્રગણાનું કછોલી ગામ, તથા બીજા નાના બે ગામ (સો નવાડીને ધમરાચા) એ શાને વાસ્તે વખાણાય છે ?

જ—કછોલી સુદ્ધ તળબદા ગોળને સારૂ, સોનવાડી તથા ધમરાચા એ બે ગામ કેળાં તથા ચાંપાને સારૂ.

સ—જલાલપોર પ્રગણામાં કાલીઆવાડીની ઉતર તરફ જતાં એક મોટો કસબો કયો આવે છે ?

જ---નવસારી કસબો, પુરણા નદી ઉપર.

સ—નવસારી કસબામાં જાણવા લાયક શું શું છે ?

જ---નવસારી એ ગાયકવાડના તાબામાં છે, એમાં મોટી અંગરે

છે નિશાળ, છોકરા તથા છોડીઓની ગુજરાતી નિશાળો, મોટી મદ્રેશા, દવાખાનું વગેરે છે; એમાં ગાયકવાડ સરકાર તરફથી એક ફોજદાર, સુબો, જડજ, મુનસફ વગેરે રહે છે.

સ---જલાલપોર પ્રગણામાં સચીનના નવાબના ગામો કયાં આવ્યાંછે?

જ---વેડછા, કોથા, ને વાસણ.

સ---એ પ્રગણામાં રેલવેનાં સ્ટેશનો કયાં આવ્યાં છે ?

જ---એમાં રેલવેના સ્ટેશન ત્રણ છે; નવસારી, અમલસાડ ને બીજુ દક્ષણિ તરફ બીલીમોરાનું સ્ટેશન છે.

સ---એ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે ?

જ---જુવાર, ડાંગર, શેરડી તથા કપાસ.

ચીખલી.

સ---જલાલપોર પ્રગણાથી અગ્નિ દિશા તરફ જતાં કયું પ્રગણુ આવે છે ?

જ---ચીખલી પ્રગણું

સ---ચીખલી પ્રગણાની આસ પાસ શું શું આવેલું છે ?

જ----ઉત્તરે જલાલપોર પ્રગણું, તથા ગાયકવાડી વલસાડ પ્રગણું; પૂર્વે વાંસદા સંસ્થાનનું રાજ્ય; દક્ષિણે ધરમપોરનું રાજ્ય; ને પશ્ચિમે વલસાડ પ્રગણું તથા ગાયકવાડી ગણદેવી પ્રગણું.

સ----ચીખલી પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી છે ?

જ----અંબીકા નદી ઉત્તરે છે, કાવેરી નદી વચગાળે ચીખલી આગળ છે, ને બીજી ઓરંગા તથા ખરેરા નદી દક્ષિણ દિશા તરફ છે.

સ----ચીખલી પ્રગણામાં મુખ્ય કસબો કયો છે ને તેમાં કેટલા માણસની વસ્તી છે ?

જ----મુખ્ય કસબો ચીખલી, તેમાં ૩૧૭૮ માણસની વસ્તી છે.

સ----ચીખલી કસબામાં જાણવા લાયક શું શું છે ?

જ----એમાં એક મામલતદારનું થાણું, તથા એક ફોજદાર રહે છે ને એક પુસ્તકશાળા, પોષ્ટ આફીસ, તથા તાલુકા સ્કુલ પણ છે.

સ—ચીખલી પ્રગણાની પૂર્વે ગાયકવાડી રાજમાં એક મોટું જાત્રાનું ગામ કયું આવ્યું છે ?

જ----દેવકી ઉનાઇ, તેમાં વરસો વરસ ચઇતર સુદ પુનમે મોટી જાત્રા ભરાય છે.

સ----ચીખલી પ્રગણાની પશ્ચિમ તરફ કયા મોટા ગાયકવાડી કસબા આવેલા છે ?

જ----ગણદેવી તથા બીલીમોરા.

સ----ગણદેવી તથા બીલીમોરામાં જાણવા લાયક શું શું છે ?

જ----ગણદેવીમાં એક મોટી અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળ પોષ્ટ આફીસ, ને દવાખાનું છે; બીલીમોરામાં પણ એક ગુજરાતી નિશાળ, પોષ્ટ આફીસ, તથા દવાખાનું છે.

સ----ચીખલી પ્રગણામાં બીજા મોટાં ગામો કયા આવ્યાં છે ?

જ----દેગામ, ખેરગામ, આલીપુર, ને ગણદેવા.

સ----ચીખલી પ્રગણાની મુખ્ય પેદાશ શું થાય છે ?

જ----કોદરા, ડાંગર, દીવેલી, શેરડી વગેરે.

વલસાડ.

સ----ચીખલી પ્રગણાની પશ્ચિમ તરફ કયું પ્રગણું આવ્યું છે?

જ----વલસાડ પ્રગણું.

સ—વલસાડ પ્રગણાની ચારે દીશાએ શું શું આવ્યું છે ?

જ----ઉતરે અંબીકા નદી ને જલાલપોર તથા ગાયકવાડી ગણદેવી

પ્રગણું; પૂર્વે ચીખલી પ્રગણું તથા ધરમપોરનું રાજ્ય; દક્ષિણે પાર નદી તથા પારડી પ્રગણું; ને પશ્ચિમે દરીઓ એટલે ખંભાતનું અખાત છે.

સ—વલસાડ પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી છે?

જ—એમાં અંબીકા નદી ઉત્તરે, કાવેરી તથા ખરેરા નદી ઇશાન તરફ, ઔરંગા નદી મધ્યે વલસાડ આગળ અને પાર નદી દક્ષિણે છે.

સ—અંબીકા નદીને બીજું નામ શું કહે છે?

જ—અંબીકાને બીજું નામ ગણદેવી વાળી ખાડી કહે છે.

સ—વલસાડ પ્રગણામાં મોટા કસબા કયા કયા આવ્યા છે?

જ—વલસાડ ને પારનેરા.

સ—પારનેરામાં જાણવા લાયક શું આવેલું છે?

જ—પારનેરામાં એક મોટો ડુંગરી કીલ્લો આવેલો છે. તે ગાયકવાડ સરકારે બાંધેલો છે.

સ—વલસાડ એ કેવો કસબો છે અને અહીંથી વેપાર શી રીતે ચાલે છે?

જ—વલસાડ એ એક મોટું બંદર છે, અહીંથી વેપારનો પુશકળ માલ જેવો કે અનાજ, ગોળ, લાકડાં વગેરે બાહાર દેશાવર ખાતે મોકલવામાં આવે છે; ને અહીંથી ખલાસીઓ પણ મુંબાઇ, સૂરત વગેરે ઠેકાણે વહાણે ચઢીને જાય છે.

સ—વલસાડ કસબામાં કેટલા માણસની વસ્તી છે, ને તેમાં જાણવા લાયક બીજું શું શું છે?

જ—વલસાડમાં આસરે ૧૧૩૧૫ માણસની વસ્તી છે; એમાં મામલતદારની કચેરી, સબાર્ડીનેટ જડજની કોરટ, ફુરજો,

દવાખાનું, શેહેર સુધરાઇ ખાતું, અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળો, પુસ્તક શાળા, મોટી પોષ્ટ આફીસ, અને લાકડાં વાળા સાહેબનું કારખાનું છે.

સ—વલસાડનો સબાર્ડીનેટ જડજ કયા કયા પ્રગણાના મુકરદમા ચુકવે છે?

જ—જલાલપોર, ચીખલી, વલસાડ, ને પારડી પ્રગણાના.

સ—વલસાડ પ્રગણાના મોટા ગામના નામ દો?

જ—બઘેલી. ઊટડી. માળવેણ. ભાગડા. ઊંડાચ. ખીઘડી. કોસંબા. પારનેરા, મગોદ, ભગોદ, અણવાઇ, હરીઆ, ભુતસર, છરવાડા વગેરે.

સ—એ પ્રગણાના છરવાડા ગામમાં જાણવા લાયક શું છે?

જ—એમાં એક મીઠબંદર છે. ને ત્યાં સરકારકુન રહે છે.

સ—વલસાડ પ્રગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયા આવ્યાં છે?

જ—ડુંગરી, વલસાડ, ને હરીઆ,

સ—વલસાડ પ્રગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે?

જ—શેરડી, કપાસ, દીવેલી, કોદરા વગેરે.

પારડી.

સ—વલસાડ પ્રગણાની દક્ષિણે કયું પ્રગણું આવ્યું છે?

જ—પારડી પ્રગણું.

સ—પારડી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે?

જ—ઉત્તરે પાર નદી તથા વલસાડ પ્રગણું; પૂર્વે ધરમપોરનું રાજ્ય; દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી તથા કોકણ પ્રાંતનો થાણા જીલ્લો; ને પશ્ચિમે ખંભાતનું અખાત છે.

સ—પારડી પ્રગણામાં નદીઓ કઇ કઇ આવી છે?

જ—એમાં ઉત્તરે પાર નદી. દક્ષિણે દમણગંગા નદી, ને ત્રીજી કોલક નદી બગવાડા આગળ છે; એ શિવાય પરીઆલી, બામ, કોથરી વગેરે બીજી ખાડીઓ છે.

સ—પારડી પરગણામાં મોટા કસબા કયા આવ્યા છે?

જ—પારડી, ને બગવાડા.

સ—પારડી આગળ કોને તાબે હતું, ને તેમાં હાલ કેટલા માણસની વસ્તી છે?

જ—પારડી એ આગળ માંડવીના રાજાને તાબે હતું, એમાં આશરે ૫૦૦૦ માણસની વસ્તી છે.

સ—પારડીમાં જાણવા લાયક શું શું છે?

જ—એમાં એક મામલતદાર રેહે છે તેની કચેરી કીલ્લા પર છે, તથા એક ફોજદાર રેહે છે. એક તાલુકા સ્કુલ, દવાખાનું, ને પોષ્ટ હાફીસ પણ છે.

સ—ત્યારે બગવાડામાં જાણવા લાયક શું શું છે?

જ—એમાં એક ડુંગરી કીલ્લો હતો તે હાલ તોડાવી નાંખ્યોછે. મહાલકરીની કચેરી હતી તે કાહાડી નાંખી છે, ફકત હાલા એક નિશાળ છે;

સ—પારડી પરગણાનાં મોટાં ગામનાં નામ દો?

જ—ઉમરસાડી, કોલક, ઉદવાડા, કુંતા, પરીઆ, ગોઇમા, વટાર, ટુંકવાડા, અંબાસ, વાપી, ને પલસાણા.

સ—એ પરગણાના ઊમરસાડી અને કોલક શાને વાસ્તે નામીચાં છે?

જ—એ નાના સરખાં બંદરો જેવાં છે તેથી.

સ—ત્યારે ઉદવાડા ને કુંતાગામ શાને વાસ્તે નામીચાં છે?

જ—ઉદવાડામાં પારસી લોકોનું મોટું પુરાતન દેવલ છે, તેથી ઘણા

પારસી લોકો હર વખત ત્યાં જાત્રા સારૂ આવે છે, વળી એ માં હાલ એક દવાખાનું નિકળ્યું છે; કુંતાગામમાં પુરણ ખાતાના ઇનસ્પેક્ટર રેહે છે. ત્યાં હર વરસ બે માસ સુધી કુંતેશ્વર માહાદેવની જાત્રા ભરાય છે તેથી એ ખંને ગામો પ્રખ્યાત છે.

સ—પારડી પ્રગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયાં આવ્યા છે?

જ—ત્રણ છે; પારડી, ઉદવાડા, ને વાપી.

સ—પારડી પ્રગણું સુરત જીલ્લામાં સોથી કઇ દિશાએ આવ્યું છે ને એની નેરૂત્ય દિશાએ કયું પ્રગણું છે?

જ—એ પ્રગણું સુરત જીલ્લામાં સોથી દક્ષિણે છે, એની નેરૂત્ય તરફ દમણ પ્રગણું આવેલું છે.

સ—દમણ કોને તાબે છે, તેમાં કોણ રેહેછે, ને તેમાં જાણવા લાયક ખીજુ શું છે?

જ—દમણ ફીરંગીઓને તાબે છે, તેમાં તેમના તરફથી એક ગવરનર રેહેછે, ને એક અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નિશાળ છે.

સ—દમણ કેટલાં છે ને તે કઇ નદી ઉપર આવેલાં છે?

જ—દમણ બે છે, નાનું દમણ ને મોટું દમણ; નાનું દમણ દમણ ગંગા નદીની દક્ષિણે, ને મોટું દમણ દમણ ગંગા નદીની ઉત્તરે છે.

સ—પારડી પ્રગણામાં મુખ્ય પાક શાનો થાય છે?

જ—ડાંગર, કોદ્રા, દીવેલા, શેરડી, સરસવ વગેરે.

સ—સુરત જીલ્લામાં સચીન, વાંસદા ને ધરમપોર સંસ્થાનના દેશી રાજ્યો છે, તેની દરએકની વસ્તી કેટલી છે?

જ—સચીન સંસ્થાનની ૧૭૧૦૩, વાંસદા સંસ્થાનની ૩૨૧૫૪,

અને ધરમપોર સંસ્થાનની ૭૪૫૯૨; કુલે બધી મળી ૧,૨૩,૮૪૯ માણસની વસ્તી છે.

સુરત જાલ્લાંનું ક્ષેત્રફળ વસ્તી વગેરે.

પરગણાં.	ક્ષેત્રફળ ચોરસ માઇલ	ગામ.	પરગણાની વસ્તી.	એક ચોરસ માઇલે કેટલી વસ્તી.
ઓરપાડ.	૩૫૫	૧૨૦	૬૬.૨૫૬	૧૮૭
ચોર્યાસી.	૬૭	૬૪	૪૮,૪૩૫	૭૨૩
માંડવી.	૧૭૨	૧૬૯	૪૮,૩૬૭	૨૮૧
બારડોલી.	૨૬૧	૧૨૪	૭૭.૫૦૦	૨૯૭
જલાલપોર.	૧૮૪	૯૫	૭૦,૧૧૨	૩૮૧
ચીખલી.	૧૬૯	૬૩	૫૯.૩૧૨	૩૫૫
વલસાડ.	૨૧૭	૯૬	૭૮,૨૦૭	૩૬૦
પારડી.	૧૬૨	૮૬	૫૧,૭૪૯	૩૧૯
સુરત શેહેર.	૩		૧,૦૭૧૪૯	૩૫૭૧૬
	૧૫૮૮	૮૨૨	૬,૦૭,૦૮૭.	

સુરત જીલ્લાનું ક્ષેત્રફળ ૧૫૮૮ ચોરસ માઇલ, ને વસ્તી ૬,૦૭,૦૮૭ માણસની છે.

એ જીલ્લામાં ૮૧૨ ગામો વસ્તીવાળા છે, તે શિવાય બીજા ૪૬ ગામ વસ્તી વગરના (નાનાં ગામડાં) છે. એટલે બધાં મળી કુલ ૮૫૮ એ જીલ્લામાં ગામ અને ૧૩૭૬૧૩ ઘર આવેલાં છે.

ત્રાંબુ નાણાની ધાત.

૧॥ પૈ= ૧ અધેલો
૩ પૈ= ૧ સવાકો
૨ સવાકા= ૧ અડીકો (ઢબુ)
૨ અડીકા= ૧ આનો
૨ આના= ૧ બે આની
૨ બે આની= ૧ પાવલી
૨ પાવલી= ૧ અડધો
૨ અડધા= ૧ રૂપીઓ
૧૨ પૈ= ૧ આનો
૧૬ આના= ૧ રૂપીઓ

શેરની ધાત

૨॥ રૂા. ભાર= ૧ અધોળ
૨ અધોળ= ૧ નવટાંક
૨ નવટાંક= ૧ પાશેર
૨ પાશેર= ૧ અછેર
૨ અછેર= ૧ શેર

મણની ધાત

૧ મણના= ૪૦ શેર
૦॥। મણના= ૩૦ શેર
૦॥ મણના= ૨૦ શેર
૦। મણના= ૧૦ શેર
૧ મણના= અધમણીઆ બે
૧ મણના= દશેરા ચાર
૧ મણના= પાંચ શેરા આઠ
૧ મણના= અડીશેરા શોળ
૧ મણનો= સવાશેરી બત્રીશ
૧ મણના= શેર ચાળીશ.

બે અક્ષરના શબ્દો (ડિક્ટેશનને માટે)

પહેલું ફોડ

ગાદ્યો	સિંધુ	શિક્ષા
	કિલ્લા	રસ્તો
ડાહ્યો	છજ્જુ	માર્ગ
ચિત્ત	જુગલી	જન્મ
પ્રાણ	ગતિ	માન્યું
મંડ્યા	ન્યાલ	સ્નેહ
મૂડો	તુચ્છ	પૂરો
ભૂલ	નિંદ	વિદ્યા
ધ્યાન	પૂર	તિથિ
નિત્ય	સૂડા	પૂજ્ય

ત્રણ અક્ષરના

ખેડૂત	ભત્રિજો	પદાર્થ
કિંમત	ચંદ્રમા	માનિક
મિઠાઇ	કૂદતાં	તૂગાશ
તુવેર	આવાણુ	ચૂનાળાં
મસૂર	ગૂમડાં	પ્રમાણે
સ્વભાવ	ફૂંકતો	નિરાંત
ધુમટો	પસ્તાય	વાયરો
દક્ષિણી	ફૂટડી	ધૂજતું
સંગ્રહ	મુળીઆં	નિશાની
ભૂસકુ	મુફત	વૈતરૂં

જાહેર ખબર.

સુરત ઢેબાગીડના પુલની નવીસડક ઊપર શા૦ ત્રીભોવનદાસ ગોપાળદાસ બુકસેલરની દુકાનેથી મળશે.

	રૂ૦ આ૦ પઈ
દુકાળનો ગરબો	૦—૧—૬
હિંદુસ્તાનની ભુગોળ	૦—૨—૬
કાળી વીજયા(બાબામંજીની વારતા.)	૧—૮—૦
સુરતની ભુગોળ.	૦—૨—૦
રા[illegible] ગરબો.	૦—૧—૦
નવું કવિતા.	૦—૪—૦
આધવાક્ય થર્ડબુકના મીનિંગ.	૦—૫—૦
વૈતાળ પચ્ચીશી.	૧—૦—૦
સેકન્ડબુક સેકન્ડપાર્ટના મીનિંગ.	૦—૮—૦
હાવર્ડ થર્ડ બુકભા૦ રજાના મીનિંગ.	૧—૦—૦
વનરાજ ચાવડો.	૧—૮—૦
ઇશ્વર પ્રાર્થના માળા.	૧—૦—૦
ગુજરાતી ભાષામાં વાક્ય રચનાના નિયમો.	૦—૨—૬

ઉપલા ચોપડી સિવાય બીજી બધી જાતની અંગરેજી તથા ગુજરાતી સિરીઝ. તેના તમામ અર્થ. મીનીંગો. બધી જાતની વારતાના ચોપડીઓ. કાયદાની ચોપડી. વગેરે સઘળી જાતની ચોપડીઓ શા૦ ત્રીભોવનદાસ ગોપાળદાસની દુકાનેથી મળશે. સામગ્રી લેનારને કમીશન આપવામાં આવશે.